

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 27.5.2015
COM(2015) 222 final

KOMISJONI ARUANNE

**EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA KESKPANGALE,
EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE
KOMITEELE**

Euro kasutuselevõtt Leedus

KOMISJONI ARUANNE

EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA KESKPANGALE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

EURO KASUTUSELEVÕTT LEEDUS

1. SISSEJUHATUS

Nõukogu otsustas 23. juulil 2014, et Leedu täidab euro kasutuselevõtuks vajalikud tingimused ja et tema suhtes seoses euroalas osalemisega kehtestatud erand tühistatakse alates 1. jaanuarist 2015¹.

Leedu järgis kõigi nende liikmesriikide tava, kes on võtnud euro kasutusele pärast esimest eurole ülemineku lainet (1999–2002), ja valis nn järsu eurole ülemineku, mille puhul euro pangatähed ja mündid muutusid seaduslikuks maksevahendiks euro kasutuselevõtmise päeval². Kahenädalane paralleelkäibe periood, mille jooksul olid üheaegselt ringluses nii euro kui ka Leedu liti rahatähed ja mündid, võimaldas liti sularaha järk-järgult käibelt kõrvaldada. Edukas üleminek kinnitas taas seda, et lühike paralleelkäibe periood on piisav, kui üleminek on korralikult ette valmistatud³. Suur osa leedulastest (86 %) pidas eurole üleminekut sujuvaks ja tõhusaks⁴.

Käesolev aruanne on jätk komisjoni kahele aruandele, milles käsitleti praktilisi ettevalmistusi eurole üleminekuks Leedus⁵, ja selles vaadeldakse kõige olulisemaid eurole ülemineku protsessi aspekte tagasiulatuvalt, keskendudes euro sularahale ülemineku ettevalmistamisele, paralleelkäibe perioodile, kuritarvitusliku hinnakujunduse ja hindadest väärarusaama vältimiseks võetud meetmetele, hinnasuundumustele, hinnatajule ja euroteemalisele teavitustööle. Vajaduse korral esitatakse aruandes ka komisjoni soovitusel võimalikeks lisameetmeteks, mida Leedu ametiasutused võiksid võtta, ning tehakse järeldusi, mis võivad olla väärtuslikud järgmiste eurole üleminevate riikide jaoks.

2. EUROLE ÜLEMINEK

2.1. Euro sularahale ülemineku ettevalmistamine

Euro sularahale üleminek on tõenäoliselt vääringuvahetuse nähtavaim aspekt, sest see hõlmab praktiliselt kõiki finantsasutusi, ettevõtjaid ja kodanikke. Kõnealuse protsessi sujuvus ja

¹ Nõukogu otsus 2014/509/EL, 23. juuli 2014, euro kasutuselevõtu kohta Leedus 1. jaanuaril 2015 (ELT L 228, 31.7.2014, lk 29–32).

² Esimese lainega euro kasutusele võtnud liikmesriigid kohaldasid nn Madridi stsenaariumi, mille kohaselt oli üleminekuperioodi pikkuseks kolm aastat (Kreekas üks aasta).

³ Eestis, Lätis, Slovakkias ja Sloveenias rakendati samuti kahenädalast paralleelkäibe perioodi, kuid Maltal ja Küprosel oli see ühe kuu pikkune.

⁴ Eurobaromeetri kiiruuring 412, 16.–19. jaanuaril 2015 kohapeal tehtud uuring, kättesaadav aadressil [http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/pdf/fl412_report_final_en.pdf]

⁵ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpangale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Neljateistkümnes aruanne euroala tulevaseks laienemiseks tehtavate praktiliste ettevalmistuste kohta”, 23. juuli 2014, COM(2014) 489 (final). Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpangale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Viieteistkümnes aruanne euroala tulevaseks laienemiseks tehtavate praktiliste ettevalmistuste kohta”, 23. juuli 2014, COM(2014) 706 (final).

tõhusus eeldab piisavas koguses euro sularaha jagamist kõigile asjaosalistele ning seda, et pangad ja ettevõtjad on suureks täiendavaks töökoormuseks hästi valmistunud.

370 miljonit Leedu riiki tähistava küljega euromünti vermiti pärast riigihanke korraldamist Leedu rahapajas. Ligikaudu 132 miljonit erineva nimiväärtusega eurorahatahte laenati Deutsche Bundesbankilt.

Pangad ja ettevõtjad varustati enne 2014. aasta lõppu euro sularahaga. Krediidiasutuste varustamine euromüntidega algas 1. oktoobril 2014 ja euro pangatähtedega 1. novembril 2014. Tavaline kaaseeljaotus kommertspankade suurtele klientidele algas 1. detsembril 2014, väiksematele äriklientidele toimetati euro sularaha kätte lihtsustatud kaaseeljaotuse teel 2014. aasta detsembriks. Eeljaotatud euro pangatähtede ja müntide koguväärtus oli 622 miljonit eurot.

1. detsembril 2014 läks 343 kommertspanga kontori, 330 postkontori ja Leedu keskpanga kolme sularahakassa kaudu müüki 900 000 euromüntide stardikomplekti, mis sisaldasid iga nimiväärtusega Leedu euromünt (komplekti väärtus: 11,59 eurot). Nõudlus stardikomplektide järele oli suur. 14. detsembriks 2014 oli 900 000 stardikomplektist müüdud 640 000, 1. jaanuariks 2015 olid müüdud peaaegu kõik kodanikele mõeldud stardikomplektid. Jaemüüjatele oli kokku pandud kaks erinevat stardikomplekti (60 000 komplekti väärtusega 111 eurot ja 50 000 komplekti väärtusega 200 eurot).

Suurenenud turvariski silmas pidades koostati turvalisust käsitlev tegevuskava, milles nähti ette meetmed sularahavedusid sooritavate sularahavedajate turvameetmete tõhustamiseks üleminekuperioodi jooksul (näiteks spetsiaalne koolitus politseiametnikele). Samuti koostati tegevuskava võimalike halbade ilmastikuoludega toimetulemiseks.

Kommertspangad ja postkontorid pidid eeskätt 2014. aasta detsembri viimastel päevadel käitlema erakorraliselt palju sularaha. Liti müntide ringlusest kõrvaldamise logistika lihtsustamiseks anti sularahaveofirmadele ja kommertspankadele müntide kogumiseks, hoiustamiseks ja transportimiseks standardsed teisaldatavad mahutid.

2014. aasta lõpus ja esimestel üleminekupäevale järgnevatel päevadel suurendasid mõned kommertspangad sularahatehingute lihtsustamiseks oma kontorites töötajate arvu ja/või avasid täiendavaid kassasid. Kuna Leedu pangakontorite tavapärane lahtiolekuaeg on võrdlemisi pikk, ei kaalutud kõigi kontorite lahtiolekuaja pikendamist üleminekuperioodil. Üheksa kommertspanka pikendasid siiski 2014. aasta lõpus ja 2015. aasta alguses klienditeenindusüksuste tööaega. Kommertspangad osutavad koguseliste piiranguteta tasuta sularahavahetusteenust kuni 30. juunini 2015 ja ligikaudu 90 pangakontoris kuni 31. detsembrini 2015.

Alates 2014. aasta septembri lõpust pakkus Leedu keskpank sularahakäitlejatele ja raamatupidajatele euro sularaha käsitlevat üldist ja eelkõige selle turvaelementide alast koolitust. Nendel koolitustel osalesid eelkõige jaemüüjad ja postkontorite töötajad (nn koolitajate koolitamine). Pangatöötajad said oma tööandjailt erikoolituse euro kasutuselevõtu üldpõhimõtete ja selle mõju kohta pangateenustele, samuti pangateenuste kättesaadavuse kohta üleminekupäeva paiku.

Selleks et parandada juurdepääsu sularahavahetusele eelkõige maapiirkondades, mängis sularahavahetuses olulist rolli Leedu postiamet, kes pakkus üldsusele 330 postkontoris sularahavahetusteenust.

Vastavalt komisjoni 2014. aasta lõpus tehtud uuringule,⁶ oli suurel osal leedulastest euro sularaha juba enne üleminekut: 44 % leedulastest omas euro pangatähti (millest 56 % pärines välisreisidelt, 35 % oli Leedu pangas vahetatud) ja 46 %-l leedulastest oli euromünte (millest 62 % pärines välisreisidelt ja 31 % stardikomplektidest).

Leedus oli euro sularahale üleminek hästi ette valmistatud ja korraldatud.

Pangad, ettevõtjad ja kodanikud olid enne üleminekut euro sularahaga piisavalt varustatud.

2.2. Paralleelkäibe periood

Kahenädalane paralleelkäibe periood, mille jooksul olid ringluses nii eurod kui ka Leedu litid, lõppes 15. jaanuaril 2015.

Pangaautomaadid hakkasid eurosid väljastama 1. jaanuaril 2015 ja on alates sellest ajast korralikult toiminud. Pangaautomaadid laeti euro sularahaga peamiselt 2014. aasta detsembri viimastel päevadel ja peamiselt 5-, 10-, 20- ja 50-euroste rahatähtedega. Ehkki paljud pangaautomaadid hakkasid toimima kohe pärast keskööd, oli kogu Leedu pangaautomaatide võrgustik (ligikaudu 1 200 automaati) täielikult töökorras 1. jaanuaril kl 00.26. Kaardimakseterminalid lülitusid 1. jaanuaril 2015 automaatselt ümber eurole. Pankade klientidel soovitati kasutada sagedamini elektroonilisi makseid, eriti esimestel päevadel pärast 1. jaanuari 2015. Paralleelkäibe perioodil kasutati maksekaarte 6,7 miljoni tehingu puhul, mille koguväärtus oli 127 miljonit eurot. 2014. aasta jaanuariga võrreldes suurenes 2015. aasta jaanuaris elektrooniliste maksete kasutamine ligikaudu 5 %.

Tänu hoolikale ettevalmistusele said pangad ja postkontorid paralleelkäibe perioodil lisandunud töökoormusega hästi hakkama. Mitmed pangad kasutasid oma kontorites sularahatehinguteks täiendavat personali. Jaemüüjatele ja muudele äriklientidele osutati ennetavalt sularaha kogumise teenuseid. Kohandati kontorite rahalugemis- ja hoiustamisjõudlust.

2015. aasta jaanuari esimeses pooles võeti pangaautomaatidest välja 314 miljonit eurot. Lisaks sellele configureerisid mõned pangad oma sularaha sissemakse/väljamakse funktsiooniga pangaautomaadid nii, et 2015. aasta esimestel nädalatel võtsid automaadid vastu Leedu litte ja väljastasid eurosid. Nimetatud pangaautomaatide kaudu hoiustati jaanuari esimeses pooles üle 205 miljoni Leedu liti (59,3 miljonit eurot).

Leedu litte vahetati eurodeks 343 pangakontoris, 330 postkontoris, kolmes Leedu keskpanga kontoris ja 14 krediidiühistu kontoris. 15. jaanuari 2015 seisuga oli pankades vahetatud 419 miljonit eurot, postkontorites 156 miljonit eurot, Leedu keskpanga kaudu 14 miljonit eurot ja krediidiühistute kaudu 2 miljonit eurot.

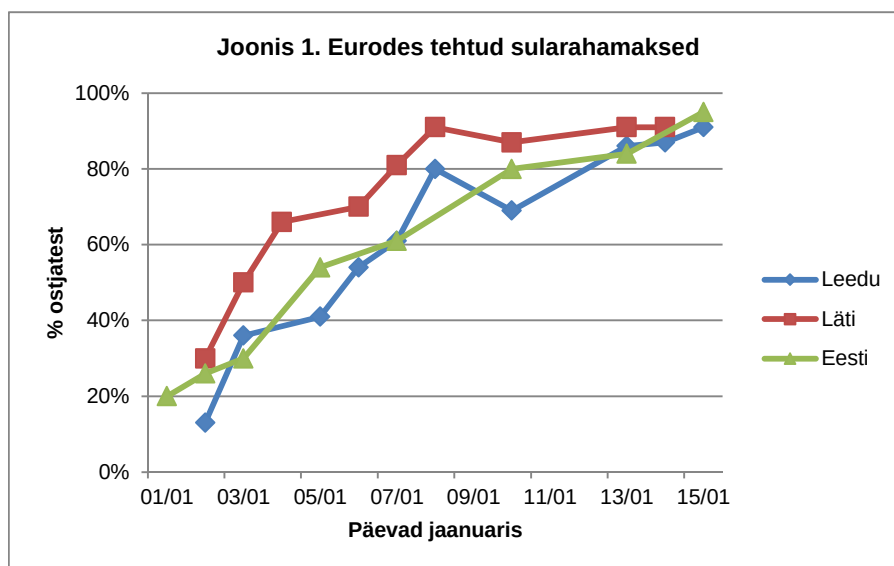
16.–19. jaanuaril 2015 Leedus korraldatud komisjoni uuringu⁷ kohaselt ei esinenud 91 %-l küsitletutest probleeme liti sularaha vahetamisel või euro sularaha väljavõtmisel pankadest jaanuari esimesel nädalal. See protsent on veidi suurem kui eurole üleminekul Lätis (88 %), aga üldiselt kooskõlas varasemate üleminekutega⁸.

Joonisel 1 on esitatud üksnes eurodes tehtud sularahamaksete areng paralleelkäibe perioodil Leedus ning vastav võrdlus Läti ja Eestiga.

⁶ Eurobaromeetri kiiruuring 409, mis korraldati Leedus 29.–30. detsembril 2014, lk 3.

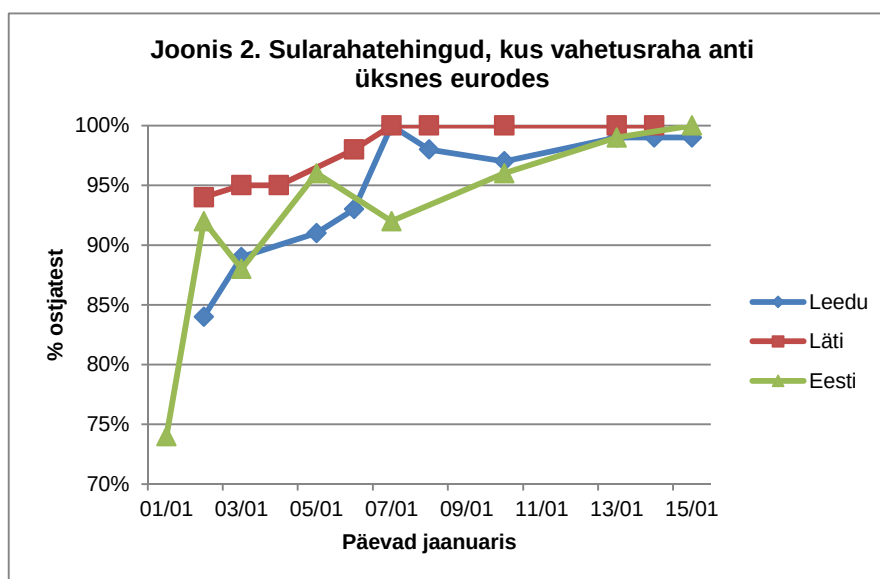
⁷ Eurobaromeetri kiiruuring 412, vt joonealune märkus 4.

⁸ Eestis oli vastav näitaja 95 %, Slovakkias 90 %, Küprosel 88 %, Maltal 85 % ja Sloveenias 96 %.

Juba kolmandal päeval pärast eurole üleminekut (3. jaanuaril 2015) tegi 36 % elanikkonnast sularahamakseid üksnes eurodes⁹. 8. jaanuaril maksis juba viiest küsitletud kodanikust neli üksnes euro sularahas. Pärast seda suurenes üksnes eurodes tehtud maksete osakaal paralleelkäibe perioodi lõpuni, välja arvatud laupäeval, 10. jaanuaril 2015, mil see langes 80 %-lt 69 %-le, kuid suurenes sellele järgnenud päeval jälle kiiresti (86 %-ni). Üldiselt kujunes üksnes eurodes tehtud sularahamaksete areng kiireks, kuid veidi vähem järjepidevaks kui paralleelkäibe perioodil Lätis 2014. aastal.

Jaemüügisektor sai üleminekuprotsessi probleemide ja kahe vääringu samaaegse käitlemisega samuti üldiselt hästi hakkama. Jaemüüjad olid euro sularahaga hästi varustatud ja suuri probleeme järjekordadega ei olnud. Jooniselt 2 nähtub, et juba 2. jaanuaril sai 84 % kodanikest vahetusraha tagasi üksnes eurodes. See näitaja suurenes 100 %-ni 7. jaanuaril.

⁹ Eurobaromeetri kiiruuring 410, 2.–8. jaanuaril 2015 kohapeal tehtud uuring, kättesaadav aadressil http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_410_en.pdf

Kohe pärast paralleelkäibe perioodi lõppu tehtud komisjoni uuringust selgub, et väga suure osa leedulaste (86 %) arvates toimus üleminek sujuvalt ja tõhusalt¹⁰.

2.3. Endise vääringu kõrvaldamine ringlusest

Ehkki ringluses oleva liti sularaha kogus on alates 2014. aasta algusest vähenenud, on liti sularaha ringlusest kõrvaldamine olnud eraldi probleem, kuna Leedu majandus on suuresti sularahapõhine.

Märkimisväärne osa Leedu litte kõrvaldati ringlusest juba enne eurole üleminekut. Kuna liti münte oli 2014. aastal ringluses palju ja müntide kogumass märkimisväärne, pakkus Leedu keskpank kuni 2014. aasta detsembrini võimalust vahetada piiramatus koguses liti münte tasuta liti pangatähtede vastu, et vähendada ringluses olevate liti müntide kogust. Et vähendada 1. jaanuariks 2015 ringluses olevate suure nimiväärtusega liti pangatähtede hulka, soovitati sularahaveoga tegelevatel ettevõtjatel ja muudel äriühingutel 2014. aasta sügisel hoiduda suure nimiväärtusega pangatähtede tellimisest. Samal ajal hakkasid kommerts pangad klientide hulgas aktiivsemalt propageerima sularahata makseid.

2014. aasta 31. detsembriks oli ringluses olevate liti väärtus vähenenud 51 % võrreldes 2014. aasta jaanuariga. 31. detsembril 2014 oli ligikaudu 5,8 miljardit liti veel ringluses.

Liti pangatähtede järkjärguline demonetariseerimine algas juba 2014. aasta augustis, liti müntide demonetariseerimine algas aga 2014. aasta oktoobris.

Leedus oli eurole üleminek hästi ette valmistatud ja sujus tõrgeteta.

Sularahaautomaadid ja kaardimakseterminalid olid õigeaks ajaks kohandatud ning pangad ja postkontorid said paralleelkäibe perioodil lisandunud töökoormusega hästi hakkama. Jaemüüjad said üleminekuga ja kahe vääringu samaaegse käitlemisega hästi hakkama. Nad olid euro sularahaga hästi varustatud. Komisjoni uuringu kohaselt sai 84 % küsitletud kodanikest juba 2. jaanuaril 2015 vahetusraha tagasi üksnes eurodes¹¹.

3. KURITARVITUSLIKU HINNAKUJUNDUSE JA HINDADEST VÄÄRARUSAAMA VÄLTIMINE

Üldsus on olnud mures eurole ülemineku võimaliku mõju pärast hindadele. Seepärast oli eriti oluline, et Leedu ametiasutused võtaksid vajalikud meetmed kuritarvituste ja hindade muutumisest väärarusaamade ärahoidmiseks.

Alates 2014. aasta jaanuarist on jälgitud 100 sageli ostetava toote ja teenuse hinda Leedu seitsme suurima linna kõige populaarsemates müügikohtades. Lähtudes varasemate üleminekute käigus saadud kogemustest, on jälgitavate teenuste hulgas sellised, mille puhul kaasneb euro kasutuselevõtuga kõige tõenäoliselt hinnatõus. Nendeks on väiksemate lähiteenuste (näiteks juuksuri, restoranide/kohvikute ja autopesuteenuste) hinnad.

Tarbijaõiguste kaitse keskus on jälginud hindade esitamist ja eurodesse ümberarvestamist (nt ümardamise eeskirjad) käsitlevate nõuete täitmist hindade kahes vääringus esitamise perioodil ja euro kasutuselevõtul rakendatavate heade äritavade memorandumi rakendamist. Seda tehakse koos selliste asutustega nagu riiklik toidu- ja veterinaaramet ja riiklik toiduks mittekasutatavate toodete inspeksioon. Intensiivne kontrollimine algas hindade kahes vääringus esitamise perioodi alguses (23. augustil 2014). Pärast Euroopa Komisjoni esimest aruannet Leedu praktiliste ettevalmistuste kohta euro kasutuselevõtuks suurenes hinnakontrolli tegevate inspektorite arv märgatavalt (rohkem kui 350ni).

¹⁰ Eurobaromeetri kiiruuring 412, vt joonealune märkus 4.

¹¹ Eurobaromeetri kiiruuring 410, vt joonealune märkus 9.

Hindade kohustuslik esitamine kahes vääringus – nii littides kui ka eurodes – algas 23. augustil 2014 ja kestab kuni 2015. aasta keskpaigani. Alates 2014. aasta augustist on tehtud 13 819 kontrolli. Tarbijaõiguste kaitse keskus avastas 870 rikkumist. Kõige sagedasem avastatud rikkumine oli kahes vääringus hindade puudumine ja hindade ebatäpne ümardamine. Määratud trahvisummad jäid sõltuvalt rikkumisest vahemikku 1 000 litti (289 eurot) kuni 10 000 litti (2 896 eurot). Karistused määrati 833 ettevõtjale, kellest 819 said hoiatuse ja vaid 14-le määrati trahv. 2015. aasta jaanuaris tehti 1 543 kontrollkäiku, mille käigus tuvastati 93 rikkumist.

Üldiselt leidsid leedulased, et hindade kahes vääringus esitamine on kasulik, kuna lihtsustab hinnavõrdlust ja aitab harjuda mõtlema uues vääringus. Vastavalt jaanuaris korraldatud komisjoni uuringule¹² pidas üle kahe kolmandiku (67 %) leedulastest hindade esitamist kahes vääringus pärast eurole üleminekut kasulikuks. Rohkem kui kolm neljandikku (77 %) leidis, et hinnad olid esitatud kahes vääringus nõuetekohaselt või enamasti nõuetekohaselt. Kõnealune näitaja on Leedus kõige madalam.

Küsimusele hindade ümberarvestamise kohta vastasid ligikaudu pooled (47 %) küsitletutest, et nende arvates olid hinnad täpselt ümber arvestatud¹³. See tulemus on varasemate eurole üleminekute tulemuste vahepeal.

18. augustil 2014 alustati euro kasutuselevõtul rakendatavate heade äritavade kampaaniaga, mille raames kutsuti ettevõtjaid üles kohustuma mitte kasutama üleminekut ära omakasu eesmärgil, järgima üleminekueeskirju ja pakkuma klientidele vajalikku abi. Kampaania on sarnane varasemate eurole üleminekute puhul edukalt rakendatud vabatahtlike algatustega ning seda juhib majandusministeerium. Kampaaniaga liitujail on õigus kasutada spetsiaalset logo, mis näitab nende osalemist. 7. jaanuari 2015. aasta seisuga oli kampaaniaga ühinenud üle 5 000 kaupu müüva või tarbijatele teenuseid pakkuva ettevõtja, sealhulgas 13 639 müügipunkti. Osalejate hulgas on ligikaudu 90 % kõigist Leedus tegutsevatest jaemüüjatest. Ausa hinnakujunduse kampaania on väga tähtis algatus, et vältida võimalikku kuritarvituslikku hinnakujundust ja hindadest väärarusaama. Võrreldes algatuses osalenud ettevõtjate koguarvuga eurole üleminekul Lätis ja võttes arvesse varasemate eurole üleminekute käigus saadud kogemusi¹⁴ võib väita, et seatud eesmärk saavutati.

Alates 1. oktoobrist 2014 on tarbijatel olnud võimalus esitada kaebusi hindade esitamise eeskirjade rikkumiste kohta tasuta teabeliini ja e-posti kaudu või osutades vastavale müügi- või teeninduspunktile tarbijaühenduste veebilehel esitatud interaktiivsel kaardil. Kaebusi käsitletakse maksimaalselt 48 tunni jooksul nende laekumisest. Kodanikud on väljendanud muret peamiselt hindade esitamise ja ümardamiseeskirjade rakendamise teemadel. Pädevad asutused vastavad hoolikalt kõigile küsimustele ja tegelevad kõigi kaebustega.

Leedulased on endiselt mures eurole ülemineku mõju pärast hindadele ja kuritarvituslikule hinnakujundusele¹⁵. Seepärast on soovitatav veel mõne kuu jooksul jälgida hindade kahes vääringus esitamist, õiget ümberarvestamist, ümardamispõhimõtteid ja hindade arengut üldiselt.

¹² Eurobaromeetri kiiruuring 412, vt joonealune märkus 4.

¹³ Eurobaromeetri kiiruuring 412, vt joonealune märkus 4.

¹⁴ Eestis olid vastava kokkuleppega liitunud 526 majandusüksust, Küprosel umbes 7 600 ettevõtjat, Maltal umbes 7 900 ettevõtjat, Slovakkias umbes 20 000 müügipunkti ja Lätis umbes 11 000 müügipunkti..

¹⁵ Eurobaromeetri kiiruuring 412, vt joonealune märkus 4.

Leedus on esitatud hindu kahes vääringus ja rakendatud ausa hinnakujunduse algatust kooskõlas komisjoni soovitustega¹⁶.

Võrreldes varasemate eurole üleminekutega on ausa hinnakujunduse algatuses osaletud üsna aktiivselt.

4. HINNASUUNDUMUSED JA HINNATAJU

Inflatsioon oli Leedus enne eurole üleminekut väga väike ja aeg-ajalt isegi negatiivne. Deflatsioon tulenes peamiselt energiakomponendist, väiksemal määral tööstuskaupadest (v.a energiakaubad). Need suundumused on sarnased euroala ja Leedu naaberriikide koondandmetega.

Vastavalt komisjoni hiljutisele uuringule¹⁷ on enamik leedulastest (58 %) arvamisel, et euro tõttu inflatsioon riigis suureneb (võrreldes 57 % lätlastega ja 55 % eestlastega vahetult pärast nende eurole üleminekut). Ligikaudu neljandik küsitletutest (26 %) uskus, et euroalaga liitumine aitab Leedus hindade stabiilsust säilitada. Varasemate eurole üleminekute puhul oli see näitaja madalam (Eestis 21 %, Lätis 19 %).

Vastavalt teistes liikmesriikides pärast euro kasutuselevõttu väljakujunenud tavale kavatseb Eurostat koostada hinnangu hindade arengu kohta Leedus pärast eurole üleminekut niipea, kui andmeid on piisavalt.

5. EUROALANE TEAVITUS

Leedu ametiasutused alustasid pärast nõukogu 23. juuli 2014. aasta otsust eurole üleminekuga seotud teavitusmeetmete aktiivset etappi.

Euro kasutuselevõttu Leedus käsitleva teavitusstrateegia viimases versioonis, mis kiideti heaks Leedu Vabariigi valitsuse 24. juuni 2013. aasta resolutsiooniga nr 604, esitati suunised euro kasutuselevõtu teavituskampaania kohta. Kampaania kvantitatiivne eesmärk oli, et 80 % elanikest tunneksid end hästi informeerituna kõikidest eurole üleminekuga kaasnevatest praktilistest aspektidest.

Euroopa Komisjon osales teavitusstrateegia rakendamisel Leedu rahandusministeeriumi ja komisjoni vahel allkirjastatud partnerluslepingu ja seejärel toetuslepingu raames, rahastades kuni 50 % ulatuses teavitustöö abikõlblikke kulusid. Rahandusministeeriumi koordineeritud teavituskampaania hõlmas eri teavitusvahendeid (otsepostitus kodudesse, seminarid ja koolitused, sotsiaalmeedia, tele- ja trükikampaania) ning oli suunatud eri sihtrühmadele (nt üldsus, kooliõpilased, haavatavad elanikkonnarühmad, ettevõtjad). Täiendavaid teavitusmeetmeid võtsid Leedu keskpank, majandusministeerium, riiklik tarbijaõiguste kaitse amet, haridus- ja teadusministeerium ning muud avalik- ja eraõiguslikud asutused.

Piirkondades toimusid regulaarsed ettevõtjatele, professionaalsetele sularahakäitlejatele ja haavatavatele elanikkonnarühmadele suunatud seminarid, õpikojad ja üritused, et käsitleda eurole üleminekuga seotud küsimusi. Selleks et katta võimalikult suurt hulka Leedu elanikkonnast, külastas eurobuss kuni 2014. aasta novembrini 60 omavalitsust. Mitmed meetmed olid suunatud nägemis- ja kuulmispuudega inimestele, kellele korraldati koolitusi uute rahatähtede ja müntide kujunduse, turvaelementide ja ülemineku üldiste küsimuste kohta.

¹⁶ Komisjoni soovitus, 10. jaanuar 2008, eurole üleminekut hõlbustavate meetmete kohta (ELT L 23, 26.1.2008, lk 30).

¹⁷ Eurobaromeetri kiiruuring 412, vt joonealune märkus 4.

Massimeediakampaania algas 2014. aasta juulis mitmesuguste telereklaamidega, millega püüti avalikkust kaasata ja selgitada eurole ülemineku protsessi praktilisi aspekte. Kampaaniat täiendasid trüki-, raadio- veebi- ja välireklaamid. Meediakanali valikul püüti jõuda ka haavatavate elanikkonnarühmadeni kõrvalistes piirkondades, puudega inimesteni ja rahvusvähemusteni.

Kõigile Leedu leibkondadele saadeti 2014. aasta oktoobris leedu-, poola- või venekeelsed teabematerjalid, milles käsitleti eurole ülemineku praktilisi küsimusi.

Rahandusministeerium ja Euroopa Komisjon rakendasid mitmeid ühiseid teavitustegevusi: euro kasutuselevõttu tähistavad üritused ja seminar Leedu ajakirjanikele 2014. aasta juulis, eurole ülemineku konverents 2014. aasta septembris (koostöös Euroopa Keskpanka ja Leedu keskpangaga) ning erinevad üritused Leedu ajakirjanikele ja koolidele. Samuti edastas komisjon Leedu ametiasutustele üldsusele mõeldud asjakohaseid väljaandeid.

Sünergia edendamiseks ja teavituskampaania mõju maksimeerimiseks käivitasid Euroopa Keskpank ja Leedu keskpank 2014. aasta novembris ühise teavituskampaania, mille raames kasutati eri teavitustahvleid (tele-, trüki-, interneti- ja välireklaam ja muu infomaterjal) ja mis keskendus eurorahatähtede ja -müntide välimusele, turvaelementidele ning ülemineku põhiandmetele ja kuupäevadele.

Teavitus- ja avalikkuse teadlikkuse suurendamise kampaania aitas eurole sujuvalt üle minna. Valdav enamik leedulasi (92 %) leiab, et nad on euro kohta piisavalt teavet saanud, neist 34 % ütleb end olevat väga hästi informeeritud ja ainult 6 % ei tunne end hästi informeerituna. Sellega võib lugeda täidetuks eesmärgi, et 80 % Leedu elanikest tunneks end euro küsimustes piisavalt informeerituna¹⁸.

Leedu keskpanga¹⁹ jaoks tehtud uuringu kohaselt on peaaegu 70 % küsitatud leedulastest nüüd euro kasutuselevõttuga rahul, 2014. aasta aprillis ja septembris toetas euro kasutuselevõttu aga umbes 47 % (Eurobaromeetri andmed²⁰). Selleks et toetus veelgi suureneks, soovitatakse jätkata asjakohase teavitustegevuse ja avaliku arvamuse uuringutega euroga seotud teemadel.

¹⁸ Eurobaromeetri kiiruuring 412, vt joonealune märkus 4.

¹⁹ Ajavahemikul 19. jaanuar – 10. veebruar 2015 sotsioloogiliste uuringute keskuse BERENT Research Baltic korraldatud uuring. Peamised järeldused on kättesaadaval veebisaidil http://www.lb.lt/public_survey_after_the_euro_adoption_the_populations_support_for_the_single_currency_neared_70_per_cent

²⁰ Eurobaromeetri kiiruuringud 400 ja 402.